

KOMPONENT 18: ZDRAVÉ, UDRŽATEĽNÉ A KONKURENCIESCHOPNÉ VEREJNÉ FINANČIE

Slovensko čelí vysokým rizikám fiškálnej udržateľnosti vzhľadom na kombináciu faktorov ako starnutie populácie, fiškálne neudržateľný dôchodkový systém a rámec fiškálnej politiky, ktorý dostatočne nestimuluje fiškálnu udržateľnosť. Slovensko okrem toho v porovnaní s inými krajinami EÚ dostatočne nevyužíva ani potenciál príjmov z environmentálnych daní a daní z nehnuteľností.

Tento komponent Plánu obnovy a odolnosti SR zlepší udržateľnosť, zdravie a konkurencieschopnosť verejných financií pomocou troch reformných prvkov. Konkrétne ide o dôchodkovú reformu, viacročné výdavkové stropy a reformu riadenia verejných investícií.

Očakáva sa, že žiadne opatrenie v tomto komponente výrazne nenaruší environmentálne ciele v zmysle článku 17 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852, berúc do úvahy opis opatrení a zmiernujúce kroky stanovené v pláne obnovy a odolnosti v súlade so zásadou technického usmernenia týkajúceho sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (DNHS) (2021/C58/01).

Komponent tak prispieva k plneniu odporúčania 1, ktoré bolo Slovensku adresované v roku 2019, t. j. zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a najmä dôchodkového systému, a k plneniu odporúčania 1, ktoré bolo Slovensku adresované v roku 2020, t. j. presadzovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby, ak to hospodárske podmienky umožňujú. Pomáha tiež plniť odporúčanie 3, ktoré bolo Slovensku adresované v roku 2020, a odporúčanie 3, ktoré mu bolo adresované v roku 2019, t. j. čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a zacieliť investície na konkrétne oblasti.

Reforma 1: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému

Slovenské verejné financie čelia vysokému riziku udržateľnosti v strednom aj dlhodobom horizonte. Čiastočne je to spôsobené starnutím populácie. Predpokladá sa, že index ekonomickej závislosti poproduktívnej zložky (ktorý porovnáva podiel starších ľudí s podielom obyvateľstva, ktoré pracuje alebo absolvue odbornú prípravu) sa do roku 2060 takmer strojnásobí. Stropy na vek odchodu do dôchodku ešte viac prehlbujú negatívny vplyv na dlhodobú fiškálnu udržateľnosť. Navyše sú úspory v druhom pilieri dôchodkového systému neefektívne a prinášajú nízke výnosy, pričom informovanosť obyvateľstva o dôchodkových nárokoch je nízka.

Dôchodkovou reformou sa zlepší dlhodobá fiškálna udržateľnosť dôchodkového systému. Na tento účel sa vek odchodu do dôchodku prepojí so strednou dĺžkou života a zrušia sa stropy na vek odchodu do dôchodku. Reformou sa okrem toho zabezpečí nárok na poisťno-matematickú neutrálnu dávku po minimálnom počte odpracovaných rokov a zavedie sa nová predvolená stratégia sporenia založená na životnom cykle v druhom dôchodkovom pilieri, ktorá bude menej investovať do dlhopisov s nízkym výnosom a bude ponúkať možnosť vystúpenia s cieľom zvýšiť efektívnosť úspor v druhom pilieri. Zvýši sa aj transparentnosť pravidelným informovaním ľudí o ich očakávaných dôchodkoch.

Implementácia reformy sa dokončí do 31. marca 2023.

Reforma 2: Zavedenie viacročných výdavkových stropov

Strednodobý rozpočtový rámec Slovenska neprinesol dostatočnú fiškálnu disciplínu. Slovensku sa v priaznivom hospodárskom období nepodarilo presadzovať proticyklickú fiškálnu politiku. To zaťažuje strednodobú a dlhodobú fiškálnu udržateľnosť.

Touto reformou sa preto posilní fiškálna disciplína s cieľom zlepšiť strednodobú a dlhodobú fiškálnu udržateľnosť. Na tento účel sa zavedú záväzné viacročné výdavkové stropy, ktoré budú

klúčovým nástrojom na lepšie presadzovanie proticyklickej fiškálnej politiky, zlepšenie rozpočtového plánovania a dosiahnutie dlhodobej fiškálnej udržateľnosti. Tieto výdavkové stropy budú naviazané na plánované štrukturálne saldá spojené s cieľmi dlhodobej udržateľnosti. Reforma sa bude implementovať v rámci programu stability na roky 2022 – 2025 v apríli 2022, aby sa zachytil celý rozpočtový cyklus na rok 2023.

Implementácia reformy sa dokončí do 31. decembra 2021.

Reforma 3: Zefektívnenie verejných investícií

Ekonomická hodnota väčšiny verejných investičných projektov hodnotených ministerstvom financií len tesne prekročila ich náklady, takže pomer prínosov a nákladov projektov (BCR) sa pohybuje medzi 1,0 a 1,5. Navyše je nízka aj miera čerpania rozpočtu na verejné investície, čo poukazuje na problémy s plánovaním a plnením rozpočtu. Pri prioritizácii investícií zároveň chýbajú objektívne a jednoduché kritériá.

Vďaka reforme budú verejné investičné projekty lepšie pripravené, keďže sa bude dôsledne uplatňovať princíp hodnoty za peniaze. Investičné projekty sa budú strategicky prioritizovať hneď od začiatku, pričom do rozpočtu sa zaradia len pripravené projekty. V záujme dosiahnutia týchto cieľov sa reformou zavedie do praxe nová a harmonizovaná metodika pre prípravu a prioritizáciu verejných investičných projektov. Táto metodika umožní vypracovať zásobník investičných projektov na úrovni jednotlivých rezortov a zlepšiť priemerný pomer nákladov a prínosov novovybraných investičných projektov a zároveň zvýšiť presnosť rozpočtovania investície. Investičný proces bude štandardizovaný pre všetky projekty, ktoré sa budú hodnotiť centrálné a už v počiatočnom štádiu.

Implementácia reformy sa dokončí do 30. júna 2026.

A.2. Míľníky, ciele, ukazovatele a harmonogram monitorovania a realizácie pre nenávratnú finančnú podporu

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľníky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľníkov a cieľov
					Merná jednotka	Kontext	Cieľ	Štvrťrok	Rok	
1	18 – Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie – Reforma 1: Zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému	Míľnik	Reforma dôchodkového systému	Nadobudnutie účinnosti balíka noviel (zákon 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení)				1. štvrťrok	2023	Nadobudnutie účinnosti balíka schváleného parlamentom (zákon o sociálnom poistení a zákon o starobnom dôchodkovom sporení) do konca 4. štvrťroka 2022 s účinnosťou od 1. štvrťroka 2023. Balíkom sa zlepší dlhodobá finančná udržateľnosť dôchodkového systému, konkrétne tak, že sa: 1) naviaže nárast veku odchodu do dôchodku na rast strednej dĺžky života, 2) zavedenie sa nárok na poisťno-matematické neutrálne dávky z prvého priebežne financovaného dôchodkového piliera pre osoby, ktoré odpracovali zákonom stanovený minimálny počet rokov, 3) zavedie sa predvoľená stratégia dôchodkového sporenia založená na životnom cykle pre nových a postupne aj existujúcich sporiteľov v druhom dôchodkovom pilieri (s možnosťou odmietnuť predvoľenú stratégiu)

2	18 – Zdravé, udržateľné a konkurenc ieschopné verejné financie – Reforma 2: Zavedenie výdavkových stropov	Míľnik	Zavedenie výdavkov ých stropov v zákone č. 523/200 4 o rozpočto vých pravidlách	Nadobudnutie účinnosti novely zákona č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách				4. štvrťrok	2021	Nadobudnutie platnosti viacročných stropov pre verejné výdavky a ich vykonávanie v rámci programu stability na roky 2022 – 2025 v apríli 2022 s cieľom zachytiť celý rozpočtový cyklus na rok 2023.
3	18 – Zdravé, udržateľné a konkurenc ieschopné verejné financie – Reforma 3: Reforma riadenia verejných investícií	Míľnik	Uplatňova nie metodiky postupov pri príprave a prioritiz ácii investícií	Vyhodnocovan ie verejných investičných projektov v súlade so schválenou metodikou				2. štvrťrok	2026	Príprava a hodnotenie všetkých relevantných verejných investičných projektov sa vykonáva v súlade s uverejnenou metodikou harmonizujúcou prípravu a prioritizáciu. Hodnotenie vykonáva ministerstvo financií a uplatňuje sa na všetky nové investičné projekty na vnútroštátnej úrovni nad 1 milión EUR, čo dokazuje dokumentácia vybraných projektov. Cieľom metodiky je vytvoriť záznamník investičných projektov na úrovni jednotlivých rezortov a zlepšiť pomer nákladov a prínosov v prípade nových investičných projektov

2. Odhadované celkové náklady na plán obnovy a odolnosti

Odhadované celkové náklady na plán obnovy a odolnosti Slovenska predstavujú 6 575 000 000 EUR.